

Aleksandr Iakòvlev, gran ideòleg de la 'perestroika' i número dos de Gorbatxov, intenta avui barrar el pas als comunistes. En el marc del II Congrés sobre el Pensament a la Fi del Mil·lenni dels Premis Octubre, exposarà les seues receptes socialdemòcrates per a Rússia.

"Hem perdut el sentiment de dignitat"

El comunisme a Rússia ha tingut una evolució molt complexa. Com van aconseguir els comunistes gairebé un 40% dels vots en les últimes eleccions presidencials?

—No estic d'acord amb la formulació de la pregunta. Els que van guanyar 30 milions de vots no eren comunistes. Els comunistes no han guanyat res, per la senzilla raó que el comunisme mai no ha existit a Rússia, excepte en l'època de Lenin, quan hi havia gent que de veritat hi creia.

—Així, segons vostè el comunisme no existeix avui dia a Rússia?

—Per descomptat que no. I a més, ni tan sols pot existir. El que existeix és una petita utopia. Cadascú té el seu petit comunisme, en el sentit que a qualsevol li agradaria tenir una bona família, menjar bo i barat, un bon habitatge, un bon cotxe, etc.

—Aleshores a qui pertanyen els 30 milions de vots?

—Crec que pertanyen a dues parts de l'espectre social. En primer lloc, els bolxevics. El bolxevisme va ser la variant russa del feixisme. Ho veiem fàcilment si mirem les seves idees principals: lluita de classes, dictadura del proletariat, violència com a motor de la història, negació de la societat, de la propietat privada, de l'educació familiar, i tot això amanit amb un ateisme militant. El segon sector que els ha donat suport electoral és el que jo anomeno *lumpen*, gent insatisfeta amb el govern i la seva política social. A més, s'ha de tenir en compte que uns vint milions de russos van anar a votar només per la por del retorn del bolxevisme, per això sempre dic que Ieltsin va ser escollit per por de Ziugànov com a representant d'una certa idea de bolxevisme.

—Què era, doncs, el PC en l'etapa soviètica? I com el defineix ara?

—En lloc d'un partit el que hi havia era un aparell.

Enorme, poderós, dogmàtic i estúpid. Gent com el general Makàixov, i el colpista Varènnikov, ambdós membres del partit i de la Duma estatal, encara avui estan disposats a agafar la metralladora i matar tots els que els van arrabassar el poder. Molts van perdre els treballs i els privilegis. D'alguna manera la seva conducta és explicable: aquells que els ho van prendre tot no van utilitzar-ho en favor del poble, sinó en profit propi. Amb aquesta manera d'actuar van descreditar el poder democràtic, i això a mi personalment em fa molta vergonya.

—Mirant enrere, quin va ser l'error més greu?

—Crec que el més greu és no haver fet, ni tan sols avui, la *desbolxevització* del país. Tot i que molts carrers han canviat de nom, encara existeix l'avinguda de Lenin. Una altra cosa difícil de canviar és el costum d'utilitzar mètodes bolxevics. Res, absolutament res, no es resol de forma democràtica. Marx va dir que es poden tocar els postulats de l'església, però no la seva propietat. El mateix passa amb el nostre parlament, la Duma. Pots tocar el que vulguis, mentre no siguin els salaris, els apartaments i els cotxes dels diputats.

—Vostè ha creat el Partit Socialdemocràtic de Rússia. És possible fer una comparança entre la socialdemocràcia russa i l'europea?

—Supose que serà possible, però no ara, perquè a Rússia no hi ha ni s'ha creat la base social per a sustentar un partit socialdemòcrata. Va ser un dels meus errors. De tota manera, pense sincerament que des de 1985 el nostre país ha començat un procés envers la socialdemocràcia.

—Des de 1985 fins avui?

—Sí, fins avui. Quan vam triar el camí de les reformes dient ben clarament que no hi hauria més revolu-

"L'important per a mi és que mai més arriben els comunistes al poder en Rússia, i per això estic disposat a acceptar qualsevol compromís; i que Rússia continue anant pel camí de la llibertat."

cions, va començar el socialreformisme. Crec que la idea de la socialdemocràcia implica el desenvolupament històric a través de les reformes.

—Però la socialdemocràcia no és gens popular en la Rússia actual. Per què?

—Primer, per tradició. Els socialdemòcrates russos, o menxevics, van ajudar Lenin a prendre el poder. Segon, perquè Stalin va fer el possible per convèncer la gent que la socialdemocràcia era fins i tot pitjor que el feixisme. Ho deia perquè sabia que la socialdemocràcia era l'arma més poderosa contra el règim totalitari.

—Però vostè es declara socialdemòcrata, o no?

—En política sóc liberal, però estic per una economia socialment orientada. Quan a mi em pregunten si existeix democràcia a Rússia, mai no sé què dir. El que hi ha és una espècie de còctel rus molt especial. No és cervesa ni és vi. I a més no és un mosaic, sinó una barreja, amb elements de bolxevisme i també de feixisme, al costat de signes democràtics. Hi ha una Constitució, i un parlament i un president escollit pel poble.

—Quin és, des del seu punt de vista, el perill més gran per a Rússia actualment? És el retorn del comunisme, com diuen molts?

—El renaixement de la burocràcia. Des dels fallits cops d'estat de 1991 i 1993, hem triat el camí de la restauració arribista. El buròcrata com més va més poder té. De lleis, ni en saben ni en volen saber. I a més el 100% accepten suborns. Si vostè vol, per exemple, plantar un arbre, i ho vol fer legalment, necessitarà un any. Però si va al buròcrata el problema es resoldrà en cinc minuts. I el pitjor del cas és que no ho consideren un suborn, sinó un pagament pel seu treball.

—Què n'opina, del perill del nacionalisme?

—Sí que existeix el perill del nacionalisme i del xovinisme rus, però espere que amb el temps passarà. Ara, però, amb la guerra de Txetxènia aquestes idees estan en auge.

—Parlant d'això: què pensa del general Lèbed i les seves actituds a Txetxènia?

—En aquest cas jo li done suport, tot i que el general Lèbed no m'agrada gens. No hi ha cap dubte que pretén ser un líder polític important i influent. Però els últims mesos la gent no mor a Txetxènia, i això per a mi és el factor més important.

—Vostè és el pare ideològic de la perestroika. Així i tot s'ha distanciat de Gorbtxov. Què ha passat?

—Bé, hi ha diverses raons. Però abans d'explicar-les m'agradaria dir que jo sempre he cregut, crec i creuré que la història valorarà el que Gorbtxov va fer. Ell va obrir una nova pàgina en la història de Rússia i va saber destruir el sistema totalitari, tot i que el règim es va enfonsar més tard, amb el vessament de molta sang. Les diferències entre Gorbtxov i jo es van produir perquè no ens posàrem d'acord en algunes qüestions bàsiques. Gorbtxov va mantenir la idea d'un estat federal, i jo m'estimava més un estat confederal. Havia de deixar passar el temps perquè ell ara parla de confederació, però ja es tard. Ell pensava que perdria poder amb la confederació i no ho volia. Tot i que a vegades quant més poder es perd, molt més se'n guanya.

—Hi havia altres raons?

—Una altra és que va haver un moment que Gorbtxov es va fer molt amic del cap del KGB, Kriuíxkhov. Li demanava sovint consell. Des del principi Kriuíxkhov va triar la línia d'eliminar-me; també volia desfer-se de Xevardnadze, i més tard del mateix Gorbtxov. El cop d'estat d'agost del 91 no es va produir per casualitat. Durant molt de temps Kriuíxkhov preparava la sepultura de Gorbtxov, que es refiava massa d'ell. És una pena, perquè Mikhaïl no és gens bleda. A més a més hi ha una altra qüestió molt personal: no vaig poder perdonar a Gorbtxov que el meu telèfon estiguera sempre intervingut. Més tard vaig descobrir que els textos de les meues converses els portaven directament al seu despatx. Una vegada estava la meua dona parlant amb la dona del nostre fill, i quan acabà va sentir tota la conversa gravada. Em va cridar espantada a l'oficina. Vaig anar a veure Gorbtxov, que immediatament em va dir que això era impossible i fins i tot va cridar Kriuíxkhov davant meu que també va assegurar que això tècnicament no podia ser. M'enganyava impunement. I no solament amb el te-

"Jo sempre he cregut, crec i creuré que la història valorarà el que Gorbtxov va fer. Ell va obrir una nova pàgina en la història de Rússia i va saber destruir el sistema totalitari."

"Quan em pregunten si existeix democràcia a Rússia, no sé què dir. El que hi ha és una còctel rus molt especial."

ma del telèfon. Li vaig demanar moltes vegades que trobara l'original del famós Pacte Molotov-Ribbentrop, de no-agressió entre l'URSS i Alemanya signat el 1939, fins i tot cridàrem Helmut Kohl, que tampoc tenia l'original. Uns anys més tard, quan ningú no estava ja interessat en això, em donaren l'original... Com podia actuar així? No ho sé. Des del punt de vista de la simple ètica no ho entenc, tot i que el respec-

te molt. Crec que la història oblidarà les nostres petites lluites. De fet, jo ja el veig històricament.

—*I què opina del fet que Gorbtxov es presentara com a candidat en les últimes eleccions presidencials?*

—Va ser una jugada molt dolenta. No sé si ho va decidir ell mateix o algú el va influir i el va convèncer que podia tenir més vots. Pot ser que fóra Occident qui calculava que aconseguiria al voltant del 10% dels vots. Ara bé, a conseqüència d'aquest resultat va perdre el prestigi fins i tot en l'estranger. A mi els demòcrates també em proposaren de fer una candidatura, però, per suposat, em vaig negar. Sols d'imaginar que podia tenir menys d'1%... Hi hauria per engegar-se un tir. És possible que d'ací uns anys sí que tindrà més suport. Quan tot es tranquil·litze i hi haja menjar, pa, cervesa arreu, bons sous i pensions dignes, aleshores sí que recordaran qui va començar tot això.

—*Suposem que hi ha eleccions anticipades: des del seu punt de vista, quins són els candidats amb més possibilitats?*

—No vull ni parlar-ne, d'això. Per a què? El president està malalt. Crec que hem perdut el sentiment de dignitat, del tacte i dels principis cristians.

—*Vostè creu que avui dia la glasnost fa aigües?*

—No hi ha dubte. Hi ha una pèrdua principal: tothom pot parlar, però sols es fa per diners. Això em sembla fastigós. Si jo sóc periodista, vostè em paga i jo escric el que vostè necessita. Això no té res a veure amb la *glasnost*. Tot i que sembla paradoxal, fins i tot en l'època comunista, hi havia periodistes més lliures que ara, els que sabien escriure entre línies, amb l'anomenada llengua d'Esop. Per suposat, avui no es venen tots els periodistes per cinc cèntims, però que aquests fets es produeixen em sembla perillósíssim.

—*Vostè ha estat quasi 50 anys membre del partit comunista ocupant diverses funcions, fins i tot de molt alts. Després ha creat el partit socialdemocràtic. Però fa poc que va anunciar la seua coalició amb el líder liberal Igor Gaidar i amb el partit Rússia Democràtica en un bloc conservador-dretà. Què significa això?*

—No és una coalició conservadora ni dretana. És liberal centrista. Quan els comunistes s'uneixen nosaltres també hem d'enviar un missatge a la societat: encara que som idiotes sí que podem unir-nos. Per a mi, el fet important és treballar amb dos objectius clars: primer, que mai més arriben els comunistes al poder en Rússia, i per a això estic disposat a acceptar qualsevol compromís; i, segon, que Rússia continue enant pel camí de la llibertat. La persona humana en Rússia encara no és lliure. Està sotmesa al poder burocràtic.

—*Per tant, quina és la seua prognosi de futur?*

—El procés serà molt més lent del que pensava. Pensava que el més important era donar llibertat a la gent, i quan hi haguera llibertat es produirien miracles. Però va resultar que no tothom necessita aquesta llibertat. Fins i tot hi ha una dita: amb llibertat no s'omple l'entrepà. No és ni mantega, ni patè. Si la llibertat fóra patè, aleshores sí que seria la llibertat que vol la gent. Això em fa molta por...

Seda Poupnianski (Moscou)

idEC COMUNICACIÓ CIENTÍFICA
- 3a. edició
INSTITUT D'EDUCACIÓ CONTÍNUA
UNIVERSITAT POMPEU FARRA

Inici: 14 de novembre de 1996.
Durada: 160 hores.
Direcció: Sr. Vladmir de Semir.

idEC GESTIÓ AMBIENTAL DE L'EMPRESA
- 3a. edició
INSTITUT D'EDUCACIÓ CONTÍNUA
UNIVERSITAT POMPEU FARRA

Inici: 5 de novembre de 1996.
Durada: 150 hores.
Direcció: Sr. Manuel Ludevid.

Informació i matrícula: Institut d'Educació Contínua, Marc Aurell, 22-36,
08006 Barcelona. Telèfons: (93) 542 18 40/04/00. Fax: (93) 542 18 08.
Horari de Secretaria: de 9.00 a 14.00 i de 16.00 a 20.00 hores.